

Qlobal Cənub QHT Platforması: gələcəyi hədəfləyən yeni fikirlər və güclü addımlar

Müasir dünyada sosial bərabərsizlik və iqlim dəyişmələri kimi qlobal problemlər hər bir ölkənin qarşısında duran vacib məsələlərdəndir. Qlobal Cənub ölkələrini birləşdirən Latın Amerikası, Afrika, Asiya, Okeaniya kimi regionlar həmin problemlərlə daha çox üzləşirlər. Halbuki sadalanan bu regionların zəngin təbii sərvətləri gələcəkdə dünya iqtisadiyyatında sanballı potensiala malikdir.

Bu gün Qlobal Cənub dünyada ki iqlim dəyişmələrinin ən çox təsir etdiyi bölgələrdəndir. Burada quraqlıq, sel daşqınları və ekstremal hava şəraiti ilə bağlı problemlər daha sərt şəkildə hiss olunur. Xüsusən də Afrikanın səhraaltı regionları və Okeaniya bölgəsi iqlim dəyişikliyindən daha çox ziyan çəkir. Bu vəziyyət təkcə yerli əhali üçün deyil, qlobal iqtisadiyyat üçün də ciddi fəsadlar törədir.

Məlumdur ki, Qlobal Cənubun təbii sərvətləri və təchizat zənciri dünya iqtisadiyyatında vacib rol oynayır. Ona görə də həmin problemləri aradan qaldırmaq üçün hökumətlər sənayeləşmə, kənd təsərrüfatı və xidmət sektoru arasında şəxələnməmiş iqtisadiyyat qurmağa çalışırlar. Artıq bu hesaba Çin, Hindistan, Braziliya və Cənubi Afrika kimi ölkələr inkişaf etmiş ölkələrin sırasına yaxınlaşmış və bir çox beynəlxalq müzakirədə əsas oyunçulara çevrilmişlər. Məsələn, Çin son 30 ildə iqtisadiyyatını sürətlə böyüdərk, qlobal ticarətdə və istehsalda əsas iştirakçıya çevrilmişdir.

Belə bir zamanda Qlobal Cənub QHT Platformasının (Global South NGO Platform) yaradılması yeni dünya nizamının formalaşmasında mühüm addım kimi diqqət çəkir. Hazırda Qlobal Cənub QHT Platformasına rəhbərliyin Azərbaycanla həvalə edilməsi ölkəmizin beynəlxalq arenada moderator və lider kimi artan rolundan xəbər verir. Azərbaycandan sonra təsisatın hansı ölkə olmasından asılı olmayaraq, onun daimi mənzil-qərarı Bakıda qalacaq. Platforma inkişaf etməkdə olan ölkələrdəki qeyri-hökumət təşkilatlarının gücləndirilməsi, əməkdaşlığın artırılması və bu ölkələrin beynəlxalq səviyyədə daha güclü səslərinin olmasına şərait yaratmaq üçün təsis edilmişdir. Üstəlik, Cənub bölgəsinin QHT-lərinin insan hüquqları, sosial ədalət,

iqtisadi bərabərlik, təbii sərvətlərin qorunması və sülhün təşviqi sahələrində fəaliyyətlərini birləşdirərək daha səmərəli inkişaf yolu yaratmaq məqsədini daşıyır. Bunun üçün QHT-lər bir-birinin fəaliyyətlərindən öyrənir, uğurlu işlərini paylaşır və birgə layihələr həyata keçirir, beynəlxalq təşkilatlarla, xüsusən BMT, Dünya Bankı, Dünya Ticarət Təşkilatı kimi qurumlarla əlaqə quraraq Cənub ölkələrinin mövqelərini müdafiə edirlər.

28-29 aprel 2025-ci ildə Bakıda "Həmrəy fəaliyyət: yeni və ədalətli dünya üçün Qlobal Cənub QHT-lərinin gücləndirilməsi" mövzusunda geniş bir konfransın keçirilməsi bu təşkilatın nə qədər önəm daşdığının göstəricisidir. Əslində, bu zamana kimi ölkəmizdə keçirilən böyük tədbirlər ya BMT və digər beynəlxalq təşkilatlar, ya da Azərbaycan dövlətinin xətti ilə həyata keçirilirdi. Bu tədbirin isə təşəbbüsçüsü QHT-lər idi. Aprelin 29-da konfrans çərçivəsində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (D-8) daxil olan ölkələrin QHT-lərinin ilk görüşü baş tutdu. "Sərhədləri aşmaq: firavan gələcək naminə D-8 əməkdaşlığı" adlı yan tədbirdə məlum oldu ki, dünya müsəlmanlarının 60 faizinin yaşadığı və böyük iqtisadi potensiala malik D-8 ölkələrinin QHT-lərinin bu görüşə çox böyük ehtiyacı varmış.

Xatırladaq ki, D-8 1997-ci il iyunun 15-də İstanbulda rəsmən elan edilib. Təşkilat inkişaf etməkdə olan 8 müsəlman ölkəsinin birgə əməkdaşlığı və iqtisadi inkişafını təşviq etmək məqsədini güdür. D-8-ə üzv ölkələr Türkiyə, İran, İndoneziya, Pakistan, Misir, Nigeriya, Banqladeş və Malayziyadır. Təşkilatın əsas məqsədi üzv ölkələr arasında ticarət, iqtisadi əməkdaşlıq, texnoloji inkişaf və sosial rifahı artırmaqdır. 2017-ci ilin aprel ayından D-8-ə müşahidəçi ölkə statusunda qoşulan Azərbaycan 2024-cü ilin dekabrında Misirin paytaxtı Qahirədə keçirilən XI sammit zamanı yekdilliklə üzv seçilib. Bununla da təşkilatın sıraları ilk dəfə genişləniüb. D-8 ölkələrinin böyük və tanınmış qeyri-hökumət

təşkilatları adətən müxtəlif sahələrdə fəaliyyət göstərir. Bu təşkilatlar həm sosial, həm də iqtisadi sahələrdə əməkdaşlıq, inkişaf, hüquqların müdafiəsi, mühitin qorunması və digər önəmli məsələlərdə rol oynayırlar.

Banqladeşin sosial inkişaf və iqtisadi yardımlar sahəsində fəaliyyət göstərən "BRAC" və qadınların iqtisadi müstəqilliyini dəstəkləyən "Grameen Bank", Pakistanın humanitar yardımlar, təcili yardım və sosial xidmətlər sahəsində fəaliyyət göstərən "The Edhi Foundation", Türkiyənin fəlakət bölgələrində yardım fəaliyyətlərini həyata keçirən "Red Crescent", Pakistanın sosial və iqtisadi inkişaf layihələri ilə məşğul olan "Akhawat Foundation", Misirin yoxsul ailələrə və ehtiyacı olan şəxslərə sosial yardım təqdim edən "Egyptian Society for Social Support", İndoneziyanın ekoloji məsələlər, təbii sərvətlərin qorunması və iqlim dəyişmələri ilə mübarizə aparan "Indonesia's Green Peace Foundation" kimi QHT-ləri bu qəbildəndir. Bu təşkilatların hər biri D-8 ölkələrində ciddi sosial təsirə malikdir və təbii ki, yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, təkcə yerli səviyyədə deyil, regionlararası əməkdaşlıq və inkişaf sahələrində böyük rol oynayırlar. Eləcə də daxili və regional problemlərin həllində fəal iştirak edir, hər bir ölkənin özünəməxsus sosial və iqtisadi ehtiyaclarına uyğun olaraq, hökumət və beynəlxalq təşkilatlara təkliflər verir, müxtəlif layihələrə dəstək olurlar.

Qlobal Cənub QHT Platforması inkişaf etməkdə olan ölkələrin vətəndaş cəmiyyətlərinin dünya səhnəsindəki təsirini artırmaq yolunda addımlar atır. Lakin bu yolda qarşıya çıxan çətinliklər və resurs çatışmazlıqlarının mövcudluğu da sirs deyil. Gələcəkdə beynəlxalq əməkdaşlıq və tərəfdaşlıqların gücləndirilməsi Qlobal Cənub ölkələrinin daha da irəliləməsi və dünya səviyyəsində bərabər, ədalətli bir cəmiyyətin qurulması üçün mühüm rol oynayacaq.

Züleyxa ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"